

A BIZTATÓ FEJLŐDÉS ÚTJÁN

— Az OTH újítási osztályának jelentése az újítómozgalom 1958. évi eredményeiről —

Az újítómozgalom 1958. évi statisztikai adatai azt tükrözik, hogy 1957-hez viszonyítva tavaly jelentősen nőtt a népgazdasági eredmény, emelkedett a benyújtott, valamint az elfogadott és bevezetett javaslatok száma. A benyújtott javaslatok számának emelkedése azt mutatja, hogy az újító-feltaláló tevékenység tömegmozgalmi jellege ismét egészségesen fejlődik, egyre több fizikai és műszaki dolgozó járul hozzá alkotó kezdeményezésével az üzemek, vállalatok feladatainak megoldásához és ezáltal népgazdasági tervünk teljesítéséhez. S itt rögtön meg kell jegyezni, hogy ez a növekedés nem vonta maga után az újítások minőségi értékének csökkenését, ellenkezőleg: a számszerű emelkedés mellett az egy újításra eső átlagérték is jelentősen emelkedett.

A számszerű eredményeket az alábbi táblázatban foglalhatjuk össze:

	1957	1958	%-ban
A benyújtott javaslatok száma:	122.721	166.523	151.3
Az elfogadott javaslatok száma:	67.944	89.828	132.2
A bevezetett javaslatok száma:	62.120	79.521	128
Az előkalkulált gazdasági eredmény (1000 Ft-ban) Ft	764.765	937.393	122.6
Az utókalkulált gazdasági eredmény (1000 Ft-ban) Ft	697.933	820.343	117.5
A közreműködők száma:	1.816	4.176	230
A közreműködők részére kifizetett díj (1000 Ft-ban) Ft	1.724	6.879	399
A kifizetett újítási díj (1000 Ft-ban) Ft	55.498	64.214	115.7

A dolgozóknak a műszaki problémák iránti érdeklődését legjobban a benyújtott javaslatoknak nagymérvű emelkedése fejezi ki: 1958-ban 62 802 javaslattal többlet nyújtottak be, mint 1957-ben. A benyújtott javaslatok ilyen arányú emelkedése a szakszervezetek fokozott aktivitásának is köszönhető.

Bár a vállalatok a benyújtott javaslatoknak csak a 48,4%-át fogadták el — s ez az 1957. évi számhoz képest 6,5%-os visszaesést jelent —, mégis 21 884 javaslattal többlet találtak elfogadhatónak, mint az előző évben. Ugyanez a helyzet a bevezetett javaslatoknál is. Az elfogadott javaslatoknak tavaly 88,5%-át vezették be. A bevezetés arányszáma tehát a múlt évihez viszonyítva 2,8%-os csökkenést mutat.

Természetesen a százalékos arány csökkenő tendenciája nem egészséges tünet. Mindent el kell követni, hogy az elfogadott és bevezetett javaslatok közötti arány legalább 98%-os legyen. Ez a közreműködői díjak észszerű felhasználásával és az eddiginél gondosabb ellenőrzéssel érhető el.

Az előkalkulált népgazdasági eredmény tavaly 22,6%-kal volt nagyobb az előző évinél. Forintban kifejezve ez az emelkedés 172 millió 600 ezer forint. Ez az eredmény azonban ténylegesen sokkal magasabb, miután 89 828 elfogadott javaslatból csak 21 367-et kalkuláltak, holott a tapasztalatok szerint jóval több javaslattal nyílt volna lehetőség kalkulációra.

Igen sok helyen meghátráltak a kalkulációs nehézségek előtt, s a könnyebb megoldást választva számos javaslatot helytelenül „eszméileg” díjaztak. Ez a káros gyakorlat nem szolgálja sem a népgazdaság, sem az újítók érdekeit. Mindezek ellenére meg kell állapítani, hogy e téren is van már határozott javulás, mert míg 1957-ben az elfogadott javaslatoknak csak 19,5%-át kalkulálták, addig 1958-ban már a javaslatok 23,7%-át látták el kalkulációval. Ennek ellenére még sok a javítani való.

Az előkalkuláció által rögzített 937 millió 393 ezer forintos népgazdasági eredménynek kétszeresére tehető a termelési többletből és az új cikkek létrehozásából származó népgazdasági eredmény. Ez az összeg a jelenlegi statisztikai adatszolgáltatás mellett nem tárható fel, de a körülmény, hogy 89 828 elfogadott javaslatból csak 21 367-et kalkuláltak, 68 461-et pedig nem, azt mutatja, hogy az újítómozgalom tényleges eredménye legalább kétszerese — ha nem több — a számszerűleg kimutatható eredménynek. Alig van olyan exportképes cikkünk,

amely ne tartalmazna újítási vagy találmányi motívumot.

Az újítómozgalom másik — számszerűleg ki nem fejezhető — eredménye a munka-, baleset- és egészségvédelmi újítások létrehozása, amelyek jelentősen segítették a dolgozók munkakörülményeinek javítását.

A gazdasági eredmények mellett vizsgálat tárgyává kell tenni a ráfordításokat is. 1958-ban összesen 64 millió 214 ezer forint újítási díjat fizettek ki. Ez az összeg több részfizetésből alakul (díjelőlegekből, közbenső fizetésekből és végelszámolásokból, továbbá a többletermelésre, új cikkekre és eszmei díjakra kifizetett összegekből.)

Összesítve megállapítható, hogy a teljes népgazdasági eredménynek mintegy 4,6%-át fizették ki újítási díj címen, ami jóval a középarány (0%) alatt van.

Emelkedett 1957-hez viszonyítva a kifizetett közreműködői díj is. Míg 1957-ben 1 724 000 forintot fizettek ki ilyen címen, addig 1958-ban már 6 878 000 forintot kaptak a közreműködők. Természetesen emelkedett a közreműködők száma is. (1957-ben 1816 személynek fizettek közreműködői díjat, 1958-ban 4175-nek.) Ez a fejlődés megnyugtató lehetne, ha a közreműködők bevonása és díjazásuk széles körre terjedt volna ki. A tapasztalatok szerint azonban ez csak egy viszonylag szűk réteget érint. Az üzemek és vállalatok vezetői általában nem éltek a közreműködési díj adta lehetőségekkel és ahol éltek, ott igen sok helyen túlzásba estek a díj mértékét illetően, s gyakran a közreműködés ténye sem volt kellően alátámasztható. E téren sokat lehet várni a rendelet idevonatkozó szakaszának módosításától, de szükséges itt is az ellenőrzés fokozása.

Annak ellenére, hogy 1958-ban az eredmények az előző évihez képest lényeges fejlődést mutatnak, mégsem lehetünk elégedettek, mivel a párt és a kormány a múlt évben tanúsított nagymérvű támogatása után — véleményünk szerint — az eredményeket meg lehetett volna kettőzni. A gazdasági vezetők általában még mindig nem tekintik az újító-feltaláló mozgalmat gazdasági munkájuk szerves részének. Ennek tudható be, hogy — néhány tárca kivételével — az ellenforradalom hatására megbontott újítási hálózat még mindig nem épült ki, és mind az üzemekben, mind a felsőbb szerveknél olyan dolgozók intézik az újítási ügyeket, akiket más munkakörük annyira leköt, hogy jóformán nem marad idejük a mozgalomra. Természetes, hogy ilyen körülmények között a minisztériumok nem tehetnek eleget a rendeletben előírt feladataiknak, s az irányítást és az ellenőrzést is elhanyagolják.

Amikor megállapítjuk, hogy az újítási feladattervek széleskörű alkalmazása elősegítette a mozgalom fejlődését, meg kell állapítani azt is, hogy e területen is van még bőven javítanivaló. Az 1958. évi újítási feladatterveket nem koordinálták. Hiba volt az is, hogy tavaly iparági újítási feladatterveket csak egy-két iparágnál készítettek.

A tapasztalatcsere-mozgalomban, a jól bevált újítások és találmányok széleskörű elterjesztésében mutatkozott ugyan javulás, és néhány minisztérium megkísérelte kifejleszteni a tapasztalatcserét, azonban nem kellő eredménnyel. A tapasztalatcsere nem lett szervezett, sem rendszeres. Egyes minisztériumok időnként kiadott brosurákkal szándékoztak lebonyolítani a tapasztalatcserét. Bár ilyen brosurák kiadása helyes, azonban ez a módszer nem oldja meg a szervezett, rendszeres tapasztalatcserét.

Pártunk Központi Bizottságának március 6-i határozata megszabja a feladatokat, amikor kimondja: „...a munkaverseny mozdítsa elő a takarékosabb gazdálkodást és gyártmányaink minőségének megjavítását. Ennek és a műszaki színvonal emelésének is fontos eszköze az újítómozgalom.”

A jövőben tehát még nagyobb súlyt kell fordítani az újtómozgalom tervszerű irányítására konkrét újtási feladattervek megoldása útján. A mennyiségi fejlődés mellett az eddiginél több gondot kell fordítani a minőségi fejlődésre.

Ki kell építeni az eddig elhanyagolt újtási hálózatot és munkáját magasabb színvonalra emelni, mint amilyen az ellenforradalom előtti időkben volt. Fokozni kell a szakszervezeti aktívahálózat munkáját, hogy az újtó-

mozgalmat ténylegesen a munkaversenyszervezés részévé tegyék. Tovább kell növelni a dolgozók szakmai, műszaki kultúráját.

Mindezeknek a célkitűzéseknek megvalósításához megvannak a feltételek. Az újtók lelkes tábora, a gazdasági vezetőkön, az újtásokkal foglalkozó szerveken a sor, hogy ebben az évben még számottevőbb eredményeket érjen el ez a kipróbált mozgalom.

A szabadalmak évi illetéke

Jogszabályaink értelmében a szabadalmak oltalmi ideje a bejelentés napjától számított 20 év, azonban előbb szűnik meg a szabadalom, ha az előírt évi illetéket kellő időben és összegben be nem fizetik. A megszünt szabadalom tárgya közkinccsé válik, azt bárki előállíthatja, forgalomba hozhatja. A megszünt szabadalmat újból érvénybe helyezni nem lehet.

A feltalálók, illetőleg szabadalomtulajdonosok, noha a szabadalmat engedélyező végzésben az Országos Találmányi Hivatal a fentebb említett körülményekre figyelmüket felhívja, mégis igen sok esetben elmulasztják az évi illeték befizetését. Amikor azután a szabadalom megszűnéséről tudomást szereznek, mindenféle okot felhozva próbálják elérni a szabadalom újbóli érvénybe helyezését. Erre azonban lehetőség nincs, mert a jogszabály ezt kifejezetten kizárja. Még ha alapos okból is mulasztotta el a szabadalomtulajdonos az évi illetékek lerovását, mentségére ez sem szolgálhat, mert a törvény a 2—20 évi illetékek fizetésének elmulasztásával kapcsolatban az igazolás lehetőségét kizárja.

Az elmondottakra tekintettel komoly érdeke fűződik tehát a szabadalomtulajdonosnak ahhoz, hogy a szabadalmi évi illetékeket kellő időben és kellő összegben befizesse vagy befizetésükről gondoskodjék. Miután az illetékfizetéssel kapcsolatban nagyfokú járatlanság tapasztalható, az alábbiakban röviden összefoglaljuk az évi illetékekkel kapcsolatos tudnivalókat.

Az első évi illetéket, amelynek alapösszege 60 Ft-ot tesz ki, a szabadalmi bejelentés közzétételétől számított 2 hónapon belül kell befizetni. Az Országos Találmányi Hivatal a bejelentés közzétételét elrendelő végzésben összegszerűen közli a bejelentővel az első évi illetéket, figyelemmel arra, hogy a leírás és a rajz terjedelmének megfelelően a 60 Ft-os alapilleték további pótilletékekkel növekszik. Az első évi illeték fizetésének elmulasztása esetén igazolási kérelmet lehet előterjeszteni, még pedig a közzétételi határidő utolsó napjától számított 15 napon belül. Az igazolási kérelem előterjesztésével egyidejűleg be kell fizetni az első évi illetéket is. A 2—20 évi illetékek a bejelentés napjának évfordulóján válnak esedékessé és ettől a naptól számított 1 hónapon belül pótlékmentesen lehet az illetéket befizetni. A 2. hónapban teljesített fizetés esetén 20%-os, a 3. hónapban teljesített fizetés esetén 40%-os, a 4. hónapban teljesített fizetés esetén 60%-os, az 5. hónapban teljesített fizetés esetén 80%-os, a 6. hónapban teljesített fizetés esetén pedig 100%-os pótilletéket is le kell róni. A pótilleték lerovásának elmulasztása ugyanazzal a jogkövetkezménnyel jár, mint az alapösszeg be nem fizetése, tehát a szabadalom megszűnésével. Ha azonban a 2. és további évi illetékek fentebb említett esedékességi időpontjában a szabadalom engedélyezve még nem lett, a különben már esedékessé vált illetékeket a szabadalomengedélyezési végzés kézbesítésének napjától számított 1 hónapon belül kell befizetni. Itt is érvényes a már előbb említett szabály, hogy további 5 hónap áll rendelkezésre az illetékek befizetésére. Ebben az esetben is le kell róni azonban a fentebb már említett pótilletékeket.

Nézzünk egy példát: A szabadalom bejelentésének napja 1957. III. 1., a 2. évi illeték tehát 1958. III. 1-én, a 3. évi illeték 1959. III. 1-én válik esedékessé stb. Ha azonban a 2. évi illeték esedékességének időpontjában, tehát 1958. III. 1-én a szabadalom engedélyezési végzést még nem kézbesítették ki, hanem ez például csak 1958. IV. 1-én történt meg, úgy a 2. évi illetéket a

már fentebb ismertetett módon 1958. IV. 1. napjától kezdődően kell befizetni.

A béloeszerződésnek az ipari tulajdonjogokkal kapcsolatos rendelkezései végrehajtására vonatkozó 8780/948. Korm. sz. rendelet 8. §-a értelmében a szabadalmak 20 éves oltalmi ideje általában 7 évvel meghosszabbodik. Erre a 7 éves időszakra is kell évenként 400 Ft illetéket fizetni. Az illeték esedékessége és a pótilleték tekintetében a fentebb már ismertetett szabályok irányadók.

Gyakran megtörténik, hogy valakinek több szabadalma van és az egyik szabadalomra többletfizetést teljesített, ugyanakkor másik szabadalmára az esedékessé vált illetéket nem róta le. Ilyen esetben nincs akadálya annak, hogy a többletfizetésnek e szabadalomra való átkönyvelését kérje. Az átkönyvelés iránti kérelemnek azonban a fizetésre megállapított határidőn belül kell az Országos Találmányi Hivatalhoz beérkeznie, ellenkező esetben a kérelem teljesíthető nem lesz és beállnak az illeték nem fizetés következményei.

Saját érdekében jár el az a szabadalomtulajdonos, aki az évi illeték befizetése előtt kérdést intéz az Országos Találmányi Hivatalhoz a fizetendő illeték nagysága tekintetében. Megtörténhet ugyanis, hogy új jogszabály a fizetendő illetéket felemeli és mert a jogszabály nem tudása nem mentesít, a szabadalomtulajdonos később nem hivatkozhat arra, hogy ő a jogszabály nem ismerete miatt fizette be az elégtelen, régi díjszabás szerinti illetéket. A felvilágosításkérés körül is a kellő gondossággal kell eljárni. Gyakran tapasztalható, hogy a szabadalomtulajdonos távbeszélőn felhívja az Országos Találmányi Hivatal illetéknyilvántartó részlegét és megkérdi, hogy „mennyi a 2. évi illeték”. Az illetékfizetések nyilvántartásával foglalkozó részleg megadja a választ, mely szerint a 2. évi illeték 75 Ft-ot tesz ki. A szabadalomtulajdonos ezt az összeget befizeti és csak később derül ki, hogy a befizetett összeg elégtelen volt, mert a kérdés feltevésének időpontjában már pótilleték is esedékes lett volna. Miután pedig a szabadalomtulajdonos egyszerűen csak az alapilleték összegét kérdezte meg, csak arra kapott választ. Ezért gondosan kell ügyelniük a szabadalomtulajdonosoknak a már fentebb közölt arra a szabályra, hogy pótlékmentesen csak az esedékességtől számított 1 hónapon belül lehet fizetni.

Az évi illetéket nem bélyegben kell leróni, hanem az Országos Találmányi Hivatal csekkszámlijára kell befizetni. A szükséges befizetési űrlap az Országos Találmányi Hivatalnál beszerezhető. A helytelen számlaszámra történő befizetés is különböző nehézségeket okozhat.

Végül közöljük a jelenleg érvényben lévő rendelkezések szerinti a 2—20 évi illeték alapösszegét:

a 2. évi illeték 75 Ft, a 3. évi illeték 90 Ft, a 4. évi illeték 110 Ft, az 5. évi illeték 140 Ft, a 6. évi illeték 170 Ft, a 7. évi illeték 200 Ft, a 8. évi illeték 250 Ft, a 9. évi illeték 300 Ft, a 10. évi illeték 370 Ft, a 11. évi illeték 450 Ft, a 12. évi illeték 570 Ft, a 13. évi illeték 700 Ft, a 14. évi illeték 850 Ft, a 15. évi illeték 1050 Ft, a 16. évi illeték 1300 Ft, a 17. évi illeték 1600 Ft, a 18. évi illeték 2000 Ft, a 19. évi illeték 2500 Ft, a 20. évi illeték 3000 Ft.

Ezek az illetékösszegek azonban július elsején megváltoznak, ezért újólal nyomtatékosan fel kell hívni a szabadalomtulajdonosok figyelmét arra, hogy befizetés előtt érdeklődjék meg az esedékes évi illeték nagyságát.

Fenti szabályok szemmel tartása esetén remélhetően csökkenni fog az a jelenleg nagyon gyakran tapasztalható eset, hogy a szabadalomtulajdonos komoly kárára a szabadalom megszűnik az évi illetékek helytelen lerovása miatt.

Dr. Krasznay Mihály